



नामांक

Roll No.

--	--	--	--	--	--	--

No. of Questions – 28

No. of Printed Pages – 8

VU-55-Samanya Dar.

सामान्य दर्शनम्

वरिष्ठ उपाध्याय परीक्षा, 2021

समय : 3¼ घण्टे

पूर्णांक : 80

CONFIDENTIAL

परीक्षार्थिभ्यः सामान्य निर्देशाः

- (1) परीक्षार्थिभिः सर्वप्रथमं स्वप्रश्नपत्रोपरि नामाङ्क अनिवार्यतः लेख्यः ।
- (2) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः ।
- (3) प्रत्येकं प्रश्नस्योत्तरम् उत्तरपुस्तिकायामेव लेख्यम् ।
- (4) प्रत्येकं प्रश्नभागस्य उत्तरं क्रमानुसारमेकत्रैव लेखितव्यम् ।
- (5) प्रश्नानाम् अङ्कभारः निम्नानुसारम् अस्तिः ।

खण्ड	प्रश्नों की संख्या	अंक प्रत्येक प्रश्न	कुल अंक भार
खण्ड-अ (A)	1 (i से x), 2 से 11 = 20	1	20
खण्ड-ब (B)	12 से 19 = 8	2	16
खण्ड-स (C)	20 से 23 = 4	4	16
खण्ड-द (D)	24 से 25 = 2	5	10
खण्ड-य (E)	26 से 28 = 3	6	18

VU-55-Samanya Dar.

[Turn over

CONFIDENTIAL

खण्ड - अ (A)

1. अधोलिखितप्रश्नानाम् उत्तराणि उचितक्रमाक्षरेण स्व-उत्तरपुस्तिकायां लिखत -

1 × 10

(i) चित्तवृत्तिनिरोधः कः ?

(अ) धर्मः

(ब) कामः

(स) योगः

(द) मोक्षः

(ii) योगदर्शनस्य रचनाकारः विद्यते -

(अ) पतञ्जलिः

(ब) पाणिनिः

(स) वररुचिः

(द) मनुः

(iii) क्लिष्टाश्चाक्लिष्टाश्च वृत्तयः कतिधा ?

(अ) चतुर्धा

(ब) सप्तधा

(स) पञ्चधा

(द) द्विधा

(iv) अभावप्रत्ययालम्बना वृत्तिः विद्यते -

(अ) बुभुक्षा

(ब) निद्रा

(स) तृष्णा

(द) स्पृहा

(v) सुखानुशयी वर्तते -

(अ) रागः

(ब) द्वेषः

(स) अस्मिता

(द) क्रोधः

(vi) योगदर्शने कति पादाः सन्ति ?

(अ) दश

(ब) नव

(स) चत्वारः

(द) त्रयः

(vii) विवेकचूडामणिग्रन्थे कति साधनानि मनीषिभिः कथितानि ?

- (अ) पञ्च (ब) त्रीणि
(स) सप्त (द) चत्वारि

(viii) कोशैः अन्नमयाद्यैः पञ्चभिः कः न संवृतः भाति ?

- (अ) आत्मा (ब) नरः
(स) देवः (द) वृक्षः

(ix) परमात्मनः तत्त्वं विज्ञाय नरः बन्धान्मुक्तः किम् अश्नुते ?

- (अ) दुःखम् (ब) सुखम्
(स) भोजनम् (द) कैवल्यम्

(x) कर्मेन्द्रियं विद्यते -

- (अ) त्वक् (ब) वाक्
(स) घ्राणम् (द) श्रवणम्

2. अनागतं किं हेयम् ?

3. 'अथ योगानुशासनम्' इत्यत्र 'अथ' कस्मिन् अर्थे प्रयुक्तः ?

4. कति क्लेशाः ?

5. का प्रज्ञा ?

6. स्थिरसुखं किम् ?

7. केन अमृतत्वस्य नाशास्ति ?

8. विवेकचूडामणिः केन विरचितः ?

1

1

1

1

1

1

1

[Turn over

प्रश्न संख्या 9 तः 11 पर्यन्तं रिक्तस्थानं पूर्यित्वा स्व-उत्तरपुस्तिकायाम् उत्तरं लिखत -

9. _____ प्रमाणानि ।
10. शब्दज्ञानानुपाती वस्तुशून्यो _____ ।
11. योगदर्शनानुसारं द्वेषः कथ्यते ।

खण्ड - ब (B)

12. योगदर्शनानुसारं कस्य प्रतिष्ठायां वीर्यलाभः ।
13. योगदर्शनानुसारं क्रियायोगः लेखनीयः ।
14. का स्मृतिः ?
15. देवानुग्रहहेतुकं दुर्लभं त्रयं लिखत ।
16. वस्तुसिद्धिः केन भवति ? (विवेकचूडामणिः)
17. कीदृशः लक्षणलक्षितः पुरुषः आत्मविद्यायाः अधिकारी भवति ?
18. का श्रद्धा कथिता सद्भिर्यया वस्तुपलभ्यते ?
19. चित्तवृत्तीनां निरोधः काभ्यां भवति ?

20. योगाङ्गानि कानि ? तेषां नामानि लेखनीयानि ।

अथवा

यमाः कति ? तेषां व्याख्या करणीया ।

4 × 1 = 4

21. अधोलिखितयोगसूत्रयोः कस्यचिद्-एकस्य व्याख्या करणीया -

(i) वितर्कबाधने प्रतिपक्षभावनम् ।

(ii) द्रष्टृदृश्ययोः संयोगो हेयहेतुः ।

1 × 4 = 4

22. विवेकचूडामणिदिशा स्थूलशरीरं वर्णयत ।

अथवा

कति प्राणाः ? तेषां नामानि लिखत ।

1 × 4 = 4

23. विवेकचूडामणिग्रन्थमाधारीकृत्य सूक्ष्मशरीरं वर्णयत ।

अथवा

अधोलिखितस्य श्लोकस्य सप्रसंग-व्याख्या करणीया ।

न जायते नो म्रियते न वर्धते,

न क्षीयते नो विकरोति नित्यः ।

विलीयमानेऽपि वपुष्यमुष्मिन्,

न लीयते कुम्भ इवाम्बरं स्वयम् ।

[Turn over

खण्ड - द (D)

24. निम्नलिखितयोः योगसूत्रयोः कस्यचिदेकस्य सूत्रस्य सप्रसंग व्याख्या विधेया :

5 × 1 = 5

(i) प्रमाणविपर्ययविकल्पनिद्रास्मृतयः

(ii) दृष्टानुश्रविकविषयवितृष्णस्य वशीकारसंज्ञा वैराग्यम् ।

25. अधोलिखितयोः श्लोकयोः एकस्य श्लोकस्य सप्रसंग - भावार्थः लेखनीयः -

5 × 1 = 5

(i) एषोऽन्तरात्मा पुरुषः पुराणो

निरन्तराखण्डसुखानुभूतिः

सदैकरूपः प्रतिबोधमात्रो

येनेषिता वागसवश्चरन्ति ॥

(ii) वदन्तु शास्त्राणि यजन्तु देवान्,

कुर्वन्तु कर्माणि भजन्तु देवताः ।

आत्मैक्यबोधेन विना विमुक्तिर्न

सिध्यति बह्यशतान्तरेऽपि ॥

खण्ड - य (E)

26. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु एकस्य प्रश्नस्य उत्तरं प्रदेयम् ।

(i) योगदर्शने के क्लेशाः प्रोक्ताः ? तेषां ससूत्रं निबन्धः लेखनीयः ।

6 × 1 = 6

(ii) प्राणायामस्य सामान्यलक्षणं विलिख्य प्राणायामप्रकाराः वर्णनीयाः ।

(iii) योगदर्शनानुसारं क्लेशनाशस्य आवश्यकोपायाः लेखनीयाः ।

27. अधोलिखितेषु एकस्य उत्तरं लेखनीयम् ।

6 × 1 = 6

(i) साधनचतुष्टयम् ।

(ii) मनोमयकोशः

(iii) प्राणमयकोशः

28. निम्नलिखितेषु एकस्य भावार्थः प्रतिपादनीयः ।

6 × 1 = 6

(i) आनन्दमयकोशः ।

(ii) बन्धनरूपणम् ।

(iii) आत्मनिरूपणम् ।

DO NOT WRITE ANYTHING HERE



